

„Á íslensku má alltaf finna svar...“

Arna Guðmundsdóttir

innkirtlalæknir

formaður Læknafélags
Reykjavíkur

arnagu@landspitali.is

Öll málefnaleg umræða um þróun heilbrigðiskerfisins á Íslandi er af hinu góða. Í henni vilja læknar taka öflugan þátt og leggja þannig sitt af mörkum til aukins skilnings og nauðsynlegra framfara. Að auka skilning á grundvallaratriðum er hins vegar torsótt þegar sumir í umræðuhópnum gera það að leik sínum að skrumskæla einföld íslensk orð eða hugtök í því augnamiði að setja á þau svartan blett.

Að mínu viti er þetta gert í áróðurskyni og gegn betri vitund þeirra sem stýra för. Aðrir sem taka svo undir með sömu orðanotkun vita hins vegar kannski ekki betur. Þess vegna vil ég freista þess að leiðrétta kúrsinn og skora um leið á alla þá sem leggja orð í belg um þróun heilbrigðiskerfisins að sameinast að minnsta kosti um eitt og sama orðfærið enda þótt þeir séu ósammála um efnisatriði.

Ég sting niður þessum penna í kjölfar erinda tveggja sérfræðinga við Háskóla Íslands á á nýlegu málþingi ASÍ og BSRB um einkarekstur í heilbrigðisþjónustu. Báðir settu samasemmerki á milli einkavæðingar og einkareksturs. Í sama streng taka því miður fjölmargir sem leggjast gegn auknum einkarekstri í heilbrigðisþjónustunni.

Orðið og fyrirbærið einkavæðing hefur nefnilega öðlast neikvæða merkingu og er nánast orðið að blótsyrði í íslenskri tungu á undanförunum árum. Vafalaust er ástæð-

an umdeilt söluferli margra ríkiseigna með einkavæðingu bankanna í broddi fylkingar. Það þýðir hins vegar ekki að það sé réttlætjanlegt að klína skammryrðinu á allt önnur fyrirbæri til þess eins að kasta á þau rýrð. Ekkert frekar en að þeir sem hafa horn í síðu hlutafélaga geti farið að kalla þau aflandsfélög algjörlega upp úr þurru.

Á fyrrnefndri ráðstefnu setti Sigurbjörg Sigurgeirsdóttir, lektor í opinberri stjórnsýslu við Háskóla Íslands, fram eftirgreinda yfirlýsingu í einni af slæðum sínum: „Einkarekstur er einkavæðing, einkavæðing á þjónustu en ekki einkavæðing á fjármögnun“ Samstarfsmaður hennar við HÍ, Rúnar Vilhjálmsson prófessor, flutti erindi undir heitinu „Félagslegt heilbrigðiskerfi, einkavæðingin og hagsmunir sjúklinga“. Í því erindi skýrði hann meðal annars frá þeim niðurstöðum í viðhorfskönnun sem hann lét gera að rúmlega 80% landsmanna vilji að heilbrigðisþjónustan sé rekin fyrst og fremst af hinu opinbera. Taldi hann það til marks um að fólk vildi ekki einkavæða heilbrigðisþjónustuna og væri þar af leiðandi á móti einkarekstri innan hennar.

Í íslensku samfélagi er einhugur um það að heilbrigðisþjónusta sé kostuð af hinu opinbera. Enginn vill einkavæða heilbrigðisþjónustuna. Hún á að vera innan okkar góða félagslega kerfis þar sem allir hafa jafnan rétt til fyrsta flokks heilbrigðisþjónustu sem greidd er úr sameiginlegum sjóðum okkar.

En það er hugtakanotkun þessara fræðimanna sem veldur því að ég skrifa þessar línur. Einkarekstur er nefnilega allt annað en einkavæðing og löngu orðið tímabært að stöðva þessar tilraunir til að afvegaleiða umræðuna með hugtakaruglingi. Fjármálaráðuneytið heldur úti vefsíðunni rikiskassinn.is þar sem meðal annars eru orðskýringar sem taka af öll tvímæli um skilning hins opinbera

á merkingu orða og hugtaka í fjármálatengdri stjórnsýslu. Þar segir einfaldlega:

Einkaframkvæmd og einkarekstur:

Einkaframkvæmd/einkarekstur felst í því að ríkið gerir samning við einkaaðila um að veita tiltekna þjónustu eða annast tiltekna framkvæmd. Venjulega er um að ræða verkefni sem krefjast umtalsverðra fjárfestinga og samningstími er langur. Í samningum milli aðila um einkarekstur og einkaframkvæmd er kvæðið á um hvernig þeir hyggjast skipta með sér fjárhagsáhættu af viðkomandi verkefnum.

Einkavæðing: *Einkavæðing nefnist það þegar fyrirtæki í ríkiseigu eða eignarhlutur ríkisins í fyrirtæki er seldur í einu lagi í einu eða nokkrum áföngum á tilteknum tíma til eins aðila eða hóps aðila sem starfa á einkamarkaði.*

Vel kann að vera að í pólitískum tilgangi megi lengi þræta um merkingu hugtaka jafnvel þó að „orðabókin“ sé afdráttarlaus. Þegar þróun heilbrigðiskerfisins er annars vegar er hins vegar margfalt mikilvægara að skiptast á skoðunum um málefni en hugtök. Í fallettu ljóði Þórarins Eldjárns segir að á íslensku megi alltaf finna svar og í þessu tilfelli hefur það rækilega sannast á vef fjármálaráðuneytisins.

Stjórn LÍ

Þorbjörn Jónsson, *formaður*
Orri Þór Ormarsson, *varaformaður*
Björn Gunnarsson, *gjaldkeri*
Magdalena Ásgeirsdóttir *ritari*
Arna Guðmundsdóttir
Hildur Svavarsdóttir
Magnús Baldvinsson
Tinna Harper Arnardóttir
Þórarinn Ingólfsson

Í pistlumum *Úr penna stjórnarmanna* LÍ birta þeir sínar eigin skoðanir en ekki félagsins.